

MEDIA JA YHTEISKUNTA (TYÖNIMI)

AKATEMIAOHJELMA 2019–2022

Ohjelmamuistio

1. PERUSTELUT JA TAUSTA

Yhteiskunta on peruuttamattomasti medioitunut. Uudenlainen mediakyllästeisyys tuntuu niin taloudessa, politiikassa, kansalaisyhteiskunnassa kuin ihmisten arjen suhteissa. Sosiaalisen median merkityksen kasvaessa niin asiantuntijuuden kuin rakentavan julkisen keskustelun kriteerit ovat koetuksella. Keskustelufoorumilla kokenut asiantuntija ja aloitteleva harrastelija kohtaavat uudella tavalla. Nopeutuvan huomiotalouden levoton rytmi vaikeuttaa pitkäjänteisen politiikan luomista ja perustelua. Hajautuvassa mediamaisemassa kapeat intressiryhmät voivat vahvistaa omia todellisuuksiaan. Puhe post-faktuaalisesta yhteiskunnasta ja vaihtoehtoisista totuuksista ovat yhtäältä seurauksia mediaympäristön muutoksista ja toisaalta vahvistavat niitä. Nämä ilmiöt kuvaavat kehittyvän demokraattisen informaatioyhteiskunnan haavoittuvuutta. Ne haastavat yhteiskunnan ja kulttuurin tutkimusta laajasti ja uudella tavalla.

Mediasta on tullut yhtä aikaa tärkeämpi, monimutkaisempi ja arvaamattomampi osa kaiken yhteiskunnallisen toiminnan ja kulttuurin jäsentymisen ympäristöä. Muutoksen uhkakuvat tai mahdollisuudet eivät pelkisty median muutoksiin, mutta kehitystä ei voi ymmärtää ilman tarkentuvaa kuvaa median merkityksestä. Tähän työhön tarvitaan tutkimusta, jossa yhteiskuntatutkimuksen, humanistisen tutkimuksen ja mediatutkimuksen näkökulmat lomittuvat toisiinsa.

Ohjelman aihepiiriin liittyvä tutkimus on soveltanut erityisesti sosiaalitieteiden, mediatutkimuksen, viestinnän tutkimuksen, informaatiotutkimuksen, politiikan tutkimuksen, taloustieteiden, historiatieteiden, oikeustieteiden, kielitieteiden, journalistiikan, ihmisen ja teknologian välisen vuorovaikutuksen, filosofian, sekä taiteiden ja kulttuurien tutkimuksen metodologioita. Tutkimuskohteina on ollut myös esimerkiksi terveyteen, ilmastomuutokseen ja mediateknologioihin liittyviä kysymyksenasetteluja, jolloin edellisten metodologioiden rinnalla on sovellettu myös terveystieteiden, luonnontieteiden ja teknologisen tutkimuksen näkökulmia. Ohjelman aihepiiriin sisältyvä suomalainen tutkimus on korkeatasoista ja yhteiskunnallisesti vaikuttavaa. Sitä tehdään kaikissa maamme yliopistoissa, useissa muissa tutkimuslaitoksissa, sekä eräissä ammattikorkeakouluissa. Ohjelman tukemana monilla olemassaolevilla tutkimusyhteisöillä ja uusilla tutkimusryhmillä on mahdollisuus tuottaa hyvin korkeatasoista tutkimusta, joka antaa merkittävän panoksen myös kansainväliseen keskusteluun.

2. TAVOITTEET

Media ja yhteiskunta -akatemiaohjelma uudistaa tiedettä ja vahvistaa ohjelman kannalta relevanteilla aloilla tehtyä aikaisempaa tutkimusta. Ohjelma uudistaa suomalaisen yhteiskunnan tutkimusta tuomalla yhteen eri tutkimusaloja ja lähestymistapoja ja kytkemällä ne ajankohtaiseen, yhteiskunnallisesti ratkaisevan tärkeään tematiikkaan. Ohjelman monitieteinen lähestymistapa pyrkii tunnistamaan, analysoimaan ja selittämään aiheeseen liittyviä yhteiskunnallisia käsitteitä, ilmiöitä ja kehityssuuntia – sekä avaamaan ratkaisujen ja yhteiskunnallisten valintojen horisontteja.

Ohjelma tuottaa monitieteisen tutkimuksen avulla tietoa, arvioita ja innovaatioita, jotka vastaavat yhteiskunnassa, poliittisessa kulttuurissa ja nopeasti muuttuvassa mediaympäristössä vireäviin ajankohtaisiin kehityssuuntiin. Ohjelmassa korostetaan Akatemian eri toimikuntien edustamien tieteidenalojen välistä vuoropuhelua ja pyritään edistämään eri alojen kohtaamisia muun muassa metodologioita yhdistämällä, sekä verkottumalla kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Ohjelmassa

rohkaistaan hankkeita, joissa tieteidenvälisyys tai monitieteisyys toteutuu kahden tai useamman metodiikaltaan ja lähestymistavoiltaan erilaisen tieteenalueen välillä. Ohjelman tavoitteena on edistää:

- eri tieteenalojen tutkimusaineistojen tuottajien, käsittelijöiden ja käyttäjien yhteistyötä
- tutkimusmenetelmien kehittämistä
- tutkimusalueen eettistä tarkastelua
- aineistojen käytettävyyttä ja niiden tunnettuutta

Ohjelmalla vahvistetaan monitieteistä yhteistyötä. Siksi ohjelmassa rahoitetaan yksittäisten tieteenalojen rajat ylittäviä ja monitieteisten tutkijaryhmien hankkeita, joiden kautta pyritään löytämään uudenlaisia näkökulmia.

3. TEEMA-ALUEET

Media ja yhteiskunta -akatemiaohjelman aihealueilla lisävaloa ja analyysia kaipaavia ilmiöitä ovat esimerkiksi:

- keskustelut post-faktuaalisesta eli "totuuden jälkeisestä" maailmasta,
- medioituneen demokratian pelisäännöt ja rakentavan julkisen keskustelun edellytykset,
- kansalaisyhteiskunnan, hallinnon ja päätöksenteon poliittinen julkisuus ja avoimuuden vaatimukset,
- yhteiskuntaa ja tulevaisuutta koskevan tiedon välittyminen ja sen tulkinnat,
- ihmisten terveyttä ja terveellisiä elämäntapoja ja yhteiskunnallisen kehityksen kannalta merkittäviä luonnonilmiöitä (kuten esim. ilmastomuutosta) koskevan tiedon välittyminen, tulkinnat mediassa ja tämän yhteiskunnalliset merkitykset ja vaikutukset
- monimutkaistuvan viestintäinfrastruktuurin toimintamekanismit ja niihin liittyvät riskit,
- valtavirtamedian ja sosiaalisen median vuorovaikutus, ja
- median ja poliittisen viestinnän tyylien – kuten populismin – välinen suhde,
- medioitumisen teknologiset vaikutukset: julkisen keskustelun muutos, kun algoritmit tulevat toimijoiksi ja sisältöjen määrittelijöiksi, robottijournalismi, teknologiamuutoksesta johtuva journalismin lajityyppien, jakelukanavien ja työn muutos sekä uusien teknologioiden kehitys uusien lajityyppien käyttöön jne.,
- kommunikaatio- ja mediateknologian suunnittelun eettisyys ja sosiaalisesti kestävä suunnittelu (technoethics),
- elämäntapojen muuttuminen digitaalisen median leviämisen myötä, esim. muutos tekstuaalisesta visuaaliseen mediaan, eri modaaliteettien merkitykset viestinnälle ja vuorovaikutukselle sekä kasvatukselle.

Näiden ja muiden demokraattisen yhteiskunnan haasteiden leikkauspisteitä tutkimalla ohjelma erittelee nykyajan yhteiskunnallista mediatodellisuutta Suomessa ja maailmalla ja avaa näkymiä vapaan tiedonvälityksen tulevaisuuteen. Se tarjoaa välineitä ymmärtää suomalaisen kehityksen paikkaa ja suhdetta globaaleihin trendeihin, mutta tuo myös esiin niitä ratkaisumalleja ja vahvuuksia, joita suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin sisältyy. Myös tähän laajaan aihepiiriin liittyvät eettiset näkökohdat tulevat huomioiduiksi.

Ohjelma koostuu **X kpl** temaattisesta aihealueesta, jotka liittyvät toisiinsa eivätkä sulje toisiaan pois:

- (1) **XXX**.

(2) XXX.

(3) XXX.

4. OHJELMAN VAIKUTTAVUUS

Median ja yhteiskunnan yhteenkietoutuminen on suomalaisen demokratian ja elämänmuodon kannalta erittäin merkityksellinen, ajankohtainen ja kauaskantoinen kysymys. Se on aidosti monitieteinen ongelmakenttä, jossa tieteellinen vaikuttavuus on vahvaa ja heijastuu laajasti kulttuurin ja yhteiskunnan osa-alueille ja niitä koskevaan tutkimukseen. Ohjelmassa yhdistyy monia yhteiskunnallisia, humanistisia ja laajasti kulttuuriin liittyviä tutkimusintressejä, sekä viestinnän ja vuorovaikutuksen kehittämistä. Se tarjoaa myös uusia mahdollisuuksia ohjelman aihepiiriin kuuluvien eri tutkimusalojen asiasisältöiseen yhdistämiseen.

Ohjelman tuloksilla on laaja sovellettavuus yhteiskunnan eri sektoreilla. Ohjelma tarjoaa paitsi tietoa yhteiskunnalliseen päätöksentekeeseen myös tutkii niitä olosuhteita, joissa tuo tieto välittyy osaksi päätöksentekoa. Median rooli on hyvin tärkeä. Informaatioyhteiskunnan haavoittuvuus ja media poliittisen vaikuttamisen välineenä ovat asioita, joihin on alettu kiinnittää aikaisempaa enemmän huomiota. Esimerkiksi informaatio- ja disinformaation levittäminen muun muassa sosiaalisen median välityksellä ovat ajankohtaisia yhteiskunnallisia ilmiöitä, joista tämä ohjelma tuottaa uutta tietoa yhteiskunnallisten vaikuttajien ja myös median tarpeisiin.

5. OHJELMAN TOTEUTUS

Ohjelmalla pyritään vahvistamaan tieteidenvälisyyttä ohjelman alaan liittyvässä tutkimuksessa. Sen tutkimusteemat liittyvät Akatemian eri toimikuntien moniin tutkimusaloihin. Valmisteluun ovat osallistuneet Suomen Akatemian hallituksen ja akatemiaohjelmayksikön ohella seuraavat Akatemian tieteelliset toimikunnat: kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunta, luonnontieteen ja tekniikan tutkimuksen toimikunta ja terveyden tutkimuksen toimikunta.

5.1 OHJELMAN RAHOITUS

Media ja yhteiskunta -akatemiaohjelma on Suomen Akatemian rahoittama ja sen koordinoima akatemiaohjelma, jonka hankkeiden rahoituskausi on neljä vuotta (2019–2022). Ohjelman kautta rahoitetaan tutkimushankkeiden ja tutkimuskonsortioiden tekemää monitieteistä tutkimusta ja tuetaan kansallista yhteistyötä ja verkottumista. Tutkimuskonsortio on yhteisen tutkimussuunnitelman pohjalta toimiva itsenäisten osahankkeiden kokonaisuus, jossa erilaisia menetelmiä ja tieteenaloja yhdistämällä pyritään saavuttamaan lisäarvoa, joka ei ole tavanomaisessa hankeyhteistyössä mahdollista. Ohjelman ensimmäisessä haussa tavoitellaan rahoitettaviksi noin X kpl tutkimushanketta. Ohjelman myöntövaltuus on 8 miljoonaa euroa vuonna 2018. Lisäksi varataan 2 miljoonaa euroa ensimmäistä hakua täydentäviin kansainvälisiin hakuihin.

5.2 KANSALLINEN YHTEISTYÖ

Media ja yhteiskunta -akatemiaohjelma tekee yhteistyötä Akatemian muiden käynnissä olevien temaattisten ohjelmien kanssa, kuten *Digitaaliset ihmistieteet* (DIGIHUM) ja... Ohjelman kehittämisessä huomioidaan myös muiden suomalaisten organisaatioiden aiheeseen liittyviä ohjelmia ja hankkeita.

5.3 KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ

Akatemiaohjelma pyrkii valikoiden yhteistyöhön sellaisten ulkomaisten tutkimusrahoittajien kanssa, jotka rahoittavat ohjelman aihepiiriin liittyvää korkeatasoista tieteellistä tutkimusta ja jotka tunnustetaan kohdemaina suomalaisen tutkimuksen kannalta kiinnostaviksi. Ohjelma pyrkii yhteistyöhön myös vastaavanlaisten ulkomaisten ohjelmien, hankekokonaisuuksien ja alan johtavien tutkimuslaitosten kanssa.

5.4 AIKATAULU

Akatemiaohjelmassa rahoitetaan enintään nelivuotisia yksittäisiä tutkimusryhmiä ja kahden tai useamman ryhmän muodostamia konsortioita vuosina 2019–2022. Hankkeiden rahoituskausi on pääsääntöisesti neljä vuotta. Rahoituskausi alkaa 1.1.2019 ja päättyy 31.12.2022.

Haun ja hakemusten arvioinnin aikataulu on esitetty tarkemmin ohjelmamuistion luvussa 6: ”Hakuohjeet ja hakemusten arviointikriteerit”. Ohjelman avajaisseminaari järjestetään kevättalvella 2019. Mahdollisten täydentävien hakujen rahoittajista, tutkimusalueista, aikataulusta ja hakuprosessista tiedotetaan Suomen Akatemian toimesta erikseen.

Ohjelman loppuarviointi suoritetaan vuoden 2023 aikana. Loppuarvioinnin toteutus on kuvattu tarkemmin kohdassa 5.7.

5.5 JOHTORYHMÄ

Akatemiaohjelmaa johtaa johtoryhmä, joka koostuu Akatemian toimikuntien jäsenistä ja asiantuntijajäsenistä. Johtoryhmään voidaan lisäksi kutsua muita asiantuntijoita. Johtoryhmän tehtävänä on:

- valmistella ohjelma ja tehdä ohjelmajaostolle ehdotus rahoitettavista hankkeista
- ehdottaa Akatemian toimikunnille ja muille rahoittajille mahdollisia lisähakuja ja/tai lisärahoitusta
- johtaa ohjelmaa ja vastata sen seurannasta
- ohjata ohjelman koordinaatiota
- vastata ohjelman loppuarvioinnista
- edistää ohjelman tutkimustulosten hyödyntämistä

5.6 OHJELMAN KOORDINOINTI

Akatemiaohjelma edistää tutkimushankkeiden kehittymistä ohjelmakokonaisuudeksi aktiivisen tiedonvaihdon ja yhteistyön kautta. Akatemiaohjelman koordinaatiosta vastaavat johtoryhmä sekä Suomen Akatemian nimeämät ohjelmapäälliköt ja projektisihteeri, joiden tehtävänä on edistää ohjelman tavoitteiden toteutumista yhteistyössä hankkeiden kanssa. Hankkeiden toivotaan näin vahvistavan toisiaan ja ohjelman synnyttävän uudenlaista monitieteistä tutkimustietoa. Siksi ohjelmaan valittavien hankkeiden johtajilta edellytetään, että he sitoutuvat ohjelman tavoitteisiin ja toimivat aktiivisesti yhteistyössä ohjelman aikana ja arvioitaessa ohjelman tuloksia sen päätyttyä.

Ohjelmaan valittujen hankkeiden vastuullisten johtajien tulee:

- vastata ja raportoida hankkeen tieteellisestä edistymisestä ja rahoituksen käytöstä ohjelmapäällikön ja rahoittajien ohjeiden mukaisesti,
- varmistaa oma ja tutkimusryhmän jäsenten osallistuminen ohjelmakoordinaation järjestämiin tapahtumiin, sekä edistää tiedonkulkua ja yhteistyötä ohjelman tutkimusryhmien välillä,
- osallistua akatemiaohjelman katsausten, synteesien ja tiedotusmateriaalin tuottamiseen ja jakaa aktiivisesti tietoa ohjelman edistymisestä ja tuloksista julkisilla ja tieteellisillä foorumeilla.

Tutkimushankkeet osallistuvat ohjelman kuluessa tutkimustulosten käyttäjien kanssa järjestettäviin tilaisuuksiin ja muihin toimiin, joilla välitetään tutkimustietoa sidosryhmille.

5.7 LOPPUARVIOINTI

Akatemiaohjelman toteutus ja tuloksellisuus arvioidaan ohjelman päättyttyä. Arvioinnin toteutus ja tavoitteet määritellään ohjelman kuluessa, mutta arvioinnissa voidaan huomioida esimerkiksi:

- ohjelman tavoitteiden toteutuminen
- ohjelman toteutus (koordinaatio, johtoryhmän rooli, hankkeiden aktiivisuus ohjelmassa)
- ohjelman vaikuttavuuden toteutuminen
- kansallinen ja kansainvälinen yhteistyö
- ohjelmassa tehdyn tutkimuksen saama julkisuus ja näkyvyys

Arviointi voidaan toteuttaa osana laajempaa Akatemian tai kansallisen ohjelmakokonaisuuden arviointityötä ja yhteistyössä muiden kansallisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa.

Rahoitettavien tutkimusryhmien tulee raportoida hankkeensa edistymisestä johtoryhmän päättämällä tavalla sekä toimittaa hankkeen päättyttyä tutkimusraportti Suomen Akatemiaan. Raporteista tulee ilmetä muun muassa hankkeessa tuotetut tieteelliset julkaisut ja ohjelman puitteissa suoritettut tutkimukset.

6. HAKUOHJEET JA HAKEMUSTEN ARVIOINTIKRITEERIT

Media ja yhteiskunta -akatemiaohjelman haku on [yksivaiheinen/kaksivaiheinen](#). Ohjeet hakemuksen laatimisesta liitteineen ovat Akatemian huhtikuun 2018 hakuilmoituksessa. Haku päättyy **XX.XX.2018** klo 16.15. Hakuaika on ehdoton.

Hakemukset arvioidaan kansainvälisessä asiantuntijapaneelissa. Hakemusten tieteelliseen arviointiin perustuen ja ohjelman tavoitteet huomioon ottaen johtoryhmä valmistelee ehdotuksen rahoitettavista hankkeista ohjelmajaostolle, joka tekee rahoituspäätökset viimeistään joulukuussa 2018. Mahdolliset täydentävät haut toteutuvat erikseen sovittavassa aikataulussa.

Hakemusten arvioinnissa noudatetaan akatemiaohjelmien yleisiä arviointikriteerejä (kts. www.aka.fi > Arviointi ja päätökset > Hakemusten arviointi). Suomen Akatemian yleisten arviointikriteerien lisäksi *Media ja yhteiskunta* -akatemiaohjelman hakemusten arvioinnissa painotetaan ohjelmalle asetettuja tavoitteita, kuten ne on kuvattu ohjelmamuistion luvussa 2: "Tavoitteet". Tämä näkökulma huomioidaan arviointilomakkeen kohdassa "Hankkeen soveltuvuus tutkimusohjelmaan".

7. LISÄTIETOJA

Tämän ohjelmamuistion saa Suomen Akatemian www-sivuilta osoitteesta www.aka.fi/XXXXX/

Ohjelmapäällikkö
Risto Vilkkö
Suomen Akatemia
Puh. +358 295 33 5136

Ohjelmapäällikkö
Mikko Ylikangas
Suomen Akatemia
Puh. +358 295 33 5143

Projektisihteeri
Erika Lempiäinen
Suomen Akatemia
Puh. +358 295 33 5101

Sähköposti: etunimi.sukunimi@aka.fi
Faksi: +358 295 33 5299
Postiosoite:
Suomen Akatemia
PL 131 (Hakaniemenranta 6)
00531 Helsinki